

Helse- og omsorgsdepartementet
Pb. 8011 Dep.
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, dato:

Oslo, 15.01.2025

Politidirektoratets høringssvar – Endringer i helsetilsynsloven og opphevelser av Statens undersøkelseskommisjon (oppfølging av Varselutvalgets rapport)

Det vises til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 26. november 2024. Høringsfrist er fastsatt til 20. januar 2025.

Politidirektoratet innga høringssvar også til Varselutvalgets rapport, hvor det blant annet ble bemerkt at utvalget traff med tidsaktuelle og gode formål når de med anbefalingene fremhevet behovet for en meldeordning som på en hensiktsmessig måte utnytter ressursene i det samlede systemet for å forebygge, avdekke og avverge uønskede hendelser. Politidirektoratet fremhevet også behovet for en felles og tverretattlig innsats fra offentlige etater for både å sikre hjelpetrengende nødvendig helsehjelp, og for å beskytte samfunnet mot alvorlig hendelser. Et slikt tverretattlig fokus er sentralt også ved erfarings- og forbedringsarbeid.

Politidirektoratet viser i det vesentlige til merknader i høringssvaret til Varselutvalget, som følger vedlagt. Videre knyttes særskilte merknader til høringsnotatets pkt. 7.3.4 og pkt. 9.3.2.

Politidirektoratets vurdering

7.3.4 Om situasjoner der flere virksomheter er involvert i samme alvorlige hendelsesforløp

Det vises til departementets merknader om risiko for at flere, mindre hendelser som samlet fører til en alvorlig hendelse ikke blir fanget opp i meldeordningen. Politidirektoratet vil fremheve betydningen av at det legges til rette for læring og samarbeid også i slike sammensatte saker. Det vises i denne sammenhengen til følgende fra Politidirektoratets høringssvar til Varselutvalgets rapport:

"Fra et samfunnssikkerhetsperspektiv er det sentralt at en ved innretningen av meldeordningen ser behovet -og legger til rette for at rapporterings- og evalueringsprosessene utføres med et helhetlig blikk på situasjonen som har ledet frem til den uønskede hendelsen. Dette da det ofte er interessenter og ansvarshavere fra

flere virksomheter og etater som har - eller som burde ha vært - involvert i hendelsesforløpet. Dette kan eksempelvis være politi-, påtale-, kriminalomsorg og NAV.

I denne sammenheng støtter Politidirektoratet også utvalgets anbefaling 8, hvor det fremheves at meldeordningen også bør omfatte tilfeller der helheten av mindre uønskede hendelser til sammen utgjør en alvorlig hendelse. I et samfunnssikkerhetsperspektiv anses dette som særlig sentralt. Det vises herunder til Kripos' rapport "Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser", hvor det fremkommer at en høy andel av personer med psykiske lidelser som har begått alvorlige voldshendelser også har en historikk hos både helsevesen og politi. Av rapporten fremkommer det videre at årsakene til økt voldsrisiko ofte er sammensatte, hvor både sosiodemografiske, historiske, livskriser/stressrelaterte- og kliniske faktorer kan spille inn. Dette nødvendiggjør en helhetlig tilnærming til erfaringslæringen, hvor også isolert sett mindre alvorlige og uønskede hendelser i tidligere pasient- og brukerforløp tas i betraktning.

Forhold av betydning og læring for flere enn de direkte involverte kan for eksempel være i hvilken grad det har blitt delt informasjon om det aktuelle pasient og pasientforholdet mellom involverte etater, om risikoreduserende tiltak har blitt vurdert og iverksatt, bruk og behandling av begjæringer om psykisk helsevern fra politiet, og hvordan ansvarsforholdet mellom involverte virksomheter og etater har blitt avklart.

Tiltak som kan bidra til en mest mulig helhetlig inngang til og oppfølging av meldepliktige hendelser vil også kunne bidra til bedre og tidligere varsling til politiet når dette er aktuelt. Slike tiltak kan også muliggjøre at eksempelvis direktorater kan bidra med interne og felles utviklingstiltak for å forebygge at tilsvarende hendelser inntreffer fremtiden. (...) "

Politidirektoratet fastholder behovet for en helhetlig tilnærming til erfaringslæring i sammensatte saker, men avstår fra å uttale seg om dette best oppnås gjennom lovendring eller gjennom annet utviklingsarbeid.

9.3.2 «Nesten-alvorlige hendelser»

Både departementet og utvalget benytter uttrykket «nesten-alvorlige hendelser» om hendelser som kunne ha ført til dødsfall eller svært alvorlig skade. Politidirektoratet vil fremheve betydningen av at også slike hendelser beskrives som "alvorlige", og ikke "nesten-alvorlige". Det vises i denne sammenhengen til følgende fra Politidirektoratets hørings svar til Varselutvalget:

"Politidirektoratet støtter også utvalgets anbefaling om at også "nesten-alvorlige hendelser" inkluderes i meldeordningen, jf. anbefaling 3. Det anbefales imidlertid at "nesten-hendelser" som potensielt kunne ført til alvorlig skade også anses, betegnes og håndteres som "alvorlige", og ikke "nesten-alvorlige". Dette da det ofte er tilfældigheter som fører til at alvorlig skade blir avverget ved disse hendelsene. Både i et samfunnssikkerhetsperspektiv og for de berørte er også slike hendelser alvorlige."

Hensynet til vern av samfunnet mot nye, tilsvarende hendelser tilsier at læring også fra slike saker, hvor tilfældigheter kan ha ført til at utfallet ikke har vært dødsfall eller alvorlig skade, er sentralt for å forebygge at tilsvarende skjer på ny. Politidirektoratet stiller i denne sammenheng spørsmål ved om bruk av interne avvikssystemer i tilstrekkelig grad ivaretar ønsket om organisatorisk læring, både på tvers av etater og mellom

virksomheter/avdelinger/regioner i den enkelte etat. Dette er eksempelvis relevant i sammensatte saker, jf. pkt. 7.3.4.

Det bør videre fremkomme tydelig av den nye meldeordningen både hva som ligger i begrepet "alvorlig hendelse" og hvilke øvrige vilkår som evt. skal foreligge for at en hendelse er meldepliktig. Meldeplikten etter den nye ordningen bør også sees i sammenheng med den meldeplikten som helsevesenet allerede har til politiet, og med avvergingsplikten etter straffeloven § 196.

Politidirektoratet tar heller ikke på dette punktet stilling til om behovet best dekkes ved lovendring knyttet til meldeplikt eller gjennom annet utviklingsarbeid, som eksempelvis utredningen av det nasjonale registeret for både alvorlige og nesten-alvorlige hendelser.

Ytterligere merknader følger av Politidirektoratets høringssvar til Varselutvalget, som vedlegges.

Med hilsen

Kristin Elnæs

Seksjonssjef

Vedlegg:

Politidirektoratets høringssvar til Varselutvalgets rapport

Saksbehandler:

Birgitte Staib Østebrøt

Politiinspektør

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/92403 - 15

Sted, dato:
Oslo, 11.09.2023

Politidirektoratets høringssvar - Varselutvalgets rapport - Fra varsel til læring og forbedring

Politidirektoratet viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 3. mai 2023. Høringsfrist var fastsatt til 31. august 2023.

Politidirektoratet har forelagt høringen for utvalgte politidistrikter, samt Kripas. Innspill er mottatt fra Innlandet politidistrikt og Vest politidistrikt. Disse følger vedlagt.

Politidirektoratets vurdering

Innledning

Politidirektoratet vil innledningsvis bemerke at utvalget treffer med tidsaktuelle og gode formål når de med sine anbefalinger fremhever behovet for å "skape en meldeordning som på en hensiktsmessig måte utnytter ressursene i det samlede systemet for å forebygge, avdekke og avverge uønskede hendelser".

Det er et felles ansvar for offentlige etater å både sikre at hjelpetrengende får nødvendig helsehjelp, og å beskytte samfunnet mot alvorlige hendelser. Ofte er også hendelses- og årsaksforholdene som leder frem til uønskede hendelser sammensatte og langvarige, med mange involverte aktører. Politidirektoratet støtter utvalget i at virksomhetenes eget ansvar for å forebygge, avdekke og avverge alvorlige hendelser bør tydeliggjøres, og vil i høringsinnspillet fremheve betydningen av et helhetlig og tverretatlig fokus ved erfaringslæring- og forbedringsarbeid på området.

Politiet utfører årlig et høyt antall bistandsoppdrag til helsetjenesten. Betydningen av en helhetlig og tverretatlig tilnærming til erfaringslæring kan eksempelvis gjøre seg gjeldende i situasjoner hvor det oppstår en uønsket hendelse under gjennomføringen av slike bistandsoppdrag. Dette kan også være sentralt ved eksempelvis voldshendelser som begås av personer med psykiske lidelser. Det vises i denne sammenhengen til Politiets trusselvurdering 2023, hvor det fremheves som "meget sannsynlig at vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser og problematisk rusmiddelbruk vil

fortsette å utgjøre en betydelig trussel, hvor enkelte hendelser vil medføre tap av liv"¹. Dette er alvorlig, og danner i vesentlig grad bakteppet for Politidirektoratets bemerkninger i høringsinnspillet.

Innspillene gis i sammenheng med utvalgets anbefalinger, og i den grad disse anses om aktuelle for Politidirektoratet å kommentere. Flere av anbefalingene behandles under ett, idet de foranlediger bemerkninger som bør sees i sammenheng med hverandre.

Politidirektoratets bemerkninger til utvalgets anbefalinger

Til anbefaling 1, 4, 7 og 8:

Anbefalinger:

- 1) Det er behov for en varselordning for alvorlige hendelser som omfatter hele helse- og omsorgstjenesten. Begrepet "varselordning" endres til "meldeordning"*
- 4) Meldeordningen for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten må utformes med sikte på hensiktsmessig ressursbruk i det samlede systemet*
- 7) Statsforvalteren får en tydeligere veiledningsrolle overfor virksomhetene*
- 8) Tydeliggjøre at Meldeordningen for alvorlige hendelser også omfatter overganger i pasientforløp og der flere uønskede hendelser til sammen utgjør en alvorlig hendelse*

Politidirektoratet støtter utvalgets anbefaling om at det innføres en varselordning for sikring av at kunnskap om læring, forbedring og forebygging av alvorlige hendelser både blir kjent og implementert i helse- og omsorgstjenesten, og at kunnskapen også må spres på tvers av avdelinger, andre virksomheter, mellom helsepersonell og tjenestenivåer, jf. anbefaling 1. Dette anses som et godt tiltak, i lys av både etatenes felles ansvar for å sikre at hjelpetrengende mottar nødvendig helsehjelp og for å sikre samfunnet mot alvorlige integritetskrenkende hendelser.

Fra et samfunnssikkerhetsperspektiv er det sentralt at en ved innretningen av meldeordningen ser behovet -og legger til rette for at rapporterings- og evalueringsprosessene utføres med et helhetlig blikk på situasjonen som har ledet frem til den uønskede hendelsen. Dette da det ofte er interessenter og ansvarshavere fra flere virksomheter og etater som har - eller som burde ha vært - involvert i hendelsesforløpet. Dette kan eksempelvis være politi-, påtale-, kriminalomsorg og NAV.

I denne sammenheng støtter Politidirektoratet også utvalgets anbefaling 8, hvor det fremheves at meldeordningen også bør omfatte tilfeller der helheten av mindre uønskede hendelser til sammen utgjør en alvorlig hendelse. I et samfunnssikkerhetsperspektiv anses dette som særlig sentralt. Det vises herunder til Kripas' rapport "Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser"², hvor det fremkommer at en høy andel av personer med psykiske lidelser som har begått alvorlige voldshendelser også har en historikk hos både helsevesen og politi. Av rapporten fremkommer det videre at årsakene til økt voldsrisiko ofte er sammensatte, hvor både sosiodemografiske, historiske, livskriser/stressrelaterte- og kliniske faktorer kan spille inn. Dette nødvendiggjør en helhetlig tilnærming til erfaringslæringen, hvor også isolert sett mindre alvorlige og uønskede hendelser i tidlige pasient- og brukerforløp tas i betraktning.

Forhold av betydning og læring for flere enn de direkte involverte kan for eksempel være i hvilken grad det har blitt delt informasjon om det aktuelle pasient og pasientforholdet

¹ <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2023/03/14/politiets-trusselvurdering-2023/>

² <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/vold/vold-begatt-av-personer-med-alvorlige-psykiske-lidelser2.pdf>

mellom involverte etater, om risikoreduserende tiltak har blitt vurdert og iverksatt, bruk og behandling av begjæringer om psykisk helsevern fra politiet³ og hvordan ansvarsforholdet mellom involverte virksomheter og etater har blitt avklart.

Tiltak som kan bidra til en mest mulig helhetlig inngang til og oppfølging av meldepliktige hendelser vil også kunne bidra til bedre og tidligere varsling til politiet når dette er aktuelt. Slike tiltak kan også muliggjøre at eksempelvis direktorater kan bidra med interne og felles utviklingstiltak for å forebygge at tilsvarende hendelser inntreffer fremtiden. Politidirektoratet støtter forslaget om at statsforvalteres veiledningsrolle overfor virksomheten tydeliggjøres, jf. anbefaling 7, da også dette vil kunne bidra til å sikre et slikt helhetlig blikk inn i erfaringslæringen og ved den etterfølgende oppfølgingen av denne. Som beskrevet i anbefaling 4, vil slike tiltak bidra til en god utnyttelse av de samlede offentlige ressursene.

Politidirektoratet støtter utvalgets anbefaling om at ny meldeordning følges av en helhetlig kommunikasjonsstrategi, hvor også behovet for å gjøre ordningen kjent for andre etater enn helse- og omsorgstjenesten ivaretas, jf. foreslått tiltak under anbefaling 1. I lys av behovet for et helhetlig blikk på erfaringslæringen, anses det som sentralt at ny meldingsordning legger praktisk og juridisk til rette for tverretattlig deling av produkter og læringspunkter fra hendelsene. Enkelte av undersøkelseskommissjonen for helse- og omsorgstjenestens rapporter fremstår som gode eksempler på en slik helhetlig tilnærming til erfaringslæring, med produkter som kan være av interesse utover helsetjenesten.

Til anbefaling 2 og 3:

Anbefalinger:

2) Virksomhetens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge alvorlige hendelser må tydeliggjøres og understøttes i Meldeordningen for alvorlige hendelser

3) "Nesten-alvorlige hendelser" inkluderes i Meldeordningen for alvorlige hendelser

Politidirektoratet støtter utvalgets forslag om å tydeliggjøre og understøtte virksomhetenes ansvar for å forebygge, avdekke og avverge alvorlige hendelser gjennom meldeordningen, jf. anbefaling 2. Dette anses som et sentralt og godt tiltak for å sikre samfunnsvernet.

Politidirektoratet støtter også utvalgets anbefaling om at også "nesten-alvorlige hendelser" inkluderes i meldeordningen, jf. anbefaling 3. Det anbefales imidlertid at "nesten-hendelser" som potensielt kunne ført til alvorlig skade også anses, betegnes og håndteres som "alvorlige", og ikke "nesten-alvorlige". Dette da det ofte er tilfeldigheter som fører til at alvorlig skade blir avverget ved disse hendelsene. Både i et samfunnssikkerhetsperspektiv og for de berørte er også slike hendelser alvorlige.

Politidirektoratet støtter utvalgets anbefaling om at melding om alvorlige hendelser bør etterfølges av rapport til statsforvalter. Det anbefales imidlertid at virksomhetene underlegges rapporteringsplikt også ved de såkalte "nesten-alvorlige" hendelsene, jf. ovenfor. Dette da det ofte vil være like relevant læring i tilfeller hvor alvorlig skade blir avverget ved tilfeldigheter eller ved god håndtering som i saker som ender med alvorlig skade. Krav om rapportering i også "nesten-sakene" vil også sikre en adekvat oppfølging fra den aktuelle virksomheten og legge bedre til rette for lokal og nasjonal læring, både internt i helse- og omsorgstjenesten og i andre involverte etater. Dette

³ Jf. Psykisk helsevernloven § 3-6

eksempelvis ved identifisering av forbedringsområder og mer effektiv innretning av virksomhetenes egne og tverretatlige veiledningsmateriell.

Det bør fremkomme tydelig av den nye meldeordningen både hva som ligger i begrepet "alvorlig hendelse" og hvilke øvrige vilkår som evt. skal foreligge for at en hendelse er meldepliktig. Meldeplikten etter den nye ordningen bør også sees i sammenheng med den meldeplikten som helsevesenet allerede har til politiet, og med avvergingsplikten etter straffeloven § 196.

Det bør fremkomme klart av meldeordningen i hvilke situasjoner og hvordan politiet skal varsles ved uønskede hendelser, både mht. virksomheters og statsforvalters rolle. I denne sammenhengen presiseres viktigheten av rask varsling til politiet for sikring av evt. bevis i saken, og at det er justissektoren som er tillagt ansvaret med å vurdere evt. straffbarhet av handlinger eller unnlatelser i forbindelse med en uønsket hendelse.

Til anbefaling 6:

Anbefaling

6) Etablere et nasjonalt register for alvorlige hendelser og nesten-alvorlige hendelser

Anbefalingen fremstår som et godt tiltak for bedre, raskere og mer helhetlig erfaringslæring, god sikring av kunnskap og tilsyn. Et nasjonalt register vil også kunne bidra til å identifisere "gap" mellom forskjellige virksomheters og etaters ansvarsområder og oppfølging. Dette vil legge til rette for nødvendig utvikling av lov og regelverk for både sikring av den enkeltes rett til helse- og sosialhjelp og for bedre sikring av samfunnsvernet.

Avsluttende bemerkninger

I utviklingen av samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenestene og politiet er det sentralt at det etableres god forståelse for politiets rolle som samhandlingspart på den ene siden, og på justissektorens andre rolle som etterforskningsorgan i straffesaksbehandling. Forutsigbare og tydelige retningslinjer og samhandlingsrutiner er viktig, både for best mulig samarbeid og for den enkeltes rettsikkerhet. Det bør derfor etableres tydelige og tillitsvekkende rutiner for valg av spor – evaluering og/eller etterforskning.

Med hilsen

Kristin Elnæs

Seksjonssjef

Birgitte Staib Østebrøt

Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Varselutvalgets rapport - Fra varsel til læring og forbedring - Innlandet politidistrikt

Høringsinnspill - Varselutvalgets rapport - Fra varsel til læring og forbedring - Vest politidistrikt

Kopi:

Justis- og
beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030

Oslo

